Zbierka súdnych rozhodnutí

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (štvrtá komora)

z 26. novembra 2015 *

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania — Smernica 2002/22/ES — Elektronické komunikačné siete a služby — Práva užívateľov — Právo užívateľov odstúpiť od zmluvy bez sankcií — Úprava poplatkov vyplývajúca zo zmluvných podmienok — Zvýšenie poplatku v prípade zvýšenia spotrebiteľskej ceny“

Vo veci C-326/14,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ, podaný rozhodnutím Oberster Gerichtshof (Najvyšší súd, Rakúsko) z 28. apríla 2014 a doručený Súdnemu dvoru 7. júla 2014, ktorý súvisí s konaním:

Verein für Konsumenteninformation

proti

A1 Telekom Austria AG,

SÚDNY DVOR (štvrtá komora),

v zložení: predseda tretej komory L. Bay Larsen, vykonávajúci funkciu predsedu štvrtej komory, sudcovia J. Malenovský a M. Safjan (spravodajca), A. Prechal a K. Jürimäe,

generálny advokát: P. Cruz Villalón,

tajomník: I. Illéssy, referent,

so zreteľom na písomnú časť konania a po pojednávaní z 30. apríla 2015,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

— Verein für Konsumenteninformation, v zastúpení: S. Langer, Rechtsanwalt,

— A1 Telekom Austria AG, v zastúpení: M. Hasberger, Rechtsanwalt,

— belgická vláda, v zastúpení: J. Van Holm a M. Jacobs, splnomocnené zástupkyne,

— Európska komisia, v zastúpení: G. Braun a L. Nicolae, splnomocnení zástupcovia,

po vypočutí návrhov generálneho advokáta na pojednávaní 9. júla 2015,

vyhlásil tento

* Jazyk konania: nemčina.

Rozsudok

1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu článku 20 ods. 2 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2002/22/ES zo 7. marca 2002 o univerzálnej službe a právach užívateľov týkajúcich sa elektronických komunikačných sietí a služieb (smernica univerzálnej služby) (Ú. v. ES L 108, s. 51; Mim. vyd. 13/029, s. 367), zmenenej a doplnenej smernicou Európskeho parlamentu a Rady 2009/136/ES z 25. novembra 2009 (Ú. v. EÚ L 337, s. 11) (ďalej len „smernica 2002/22“).

2 Tento návrh bol predložený v rámci sporu medzi Verein für Konsumenteninformation (Združenie pre informovanie spotrebiteľov, ďalej len „združenie“) a spoločnosťou A1 Telekom Austria AG (ďalej len „A1 Telekom Austria“), ktorého predmetom je používanie údajne nezákonných doložiek v zmluvách, ktoré táto spoločnosť uzavrela so spotrebiteľmi.

Právny rámec

Právo Únie

Smernica 2002/22

3 Odôvodnenia 30 a 49 smernice 2002/22 znejú:

„(30)
zmluvy sú významným nástrojom užívateľov a zákazníkov slúžiacim na zabezpečenie minimálnej úrovne transparentnosti informácií a právnej istoty. … Predovšetkým spotrebitelia by mali požívať minimálnu úroveň právnej istoty z hľadiska ich zmluvných vzťahov s ich priamymi poskytovateľmi telefónnych služieb tak, aby boli v zmluve špecifikované zmluvné podmienky, kvalita služieb, podmienky ukončenia zmluvy a služby, kompenzačné opatrenia a riešenie sporu. … Opatrenia na zabezpečenie transparentnosti cien, taríf a podmienok zvýšia schopnosť zákazníkov optimalizovať svoj výber a takto plne využívať výhody súťaže;

…

(49) táto smernica by mala zabezpečiť prvky ochrany spotrebiteľa, vrátane jasných zmluvných podmienok a riešenia sporov a tarifnú transparentnosť pre spotrebiteľov. …“

4 Článok 1 tejto smernice, ktorý sa nachádza v kapitole 1 tejto smernice nazvanej „Rozsah pôsobnosti, ciele a vymedzenia pojmov“, stanovuje:

„1. V rámci smernice 2002/21/ES [Európskeho parlamentu a Rady zo 7. marca 2002 o spoločnom regulačnom rámci pre elektronické komunikačné siete a služby (rámcová smernica) (Ú. v. ES L 108, s. 33; Mim. vyd. 13/029, s. 349)] sa táto smernica vzťahuje na poskytovanie elektronických komunikačných sietí a služieb koncovým užívateľom. Cieľom je zaručiť dostupnosť kvalitných verejne dostupných služieb v celom Spoločenstve prostredníctvom účinnej hospodárskej súťaže a výberu a zaoberať sa okolnosťami, za ktorých sa potreby koncových užívateľov na trhu dostatočne neuspokojujú. Táto smernica obsahuje aj ustanovenia, ktoré sa týkajú určitých aspektov koncových zariadení, vrátane ustanovení, ktorých účelom je uľahčiť prístup užívateľom so zdravotným postihnutím.

2. Táto smernica zakladá práva koncových užívateľov a zodpovedajúce povinnosti podnikov poskytujúcich verejne dostupné elektronické komunikačné siete a služby. So zreteľom na zabezpečenie poskytovania univerzálnej služby v prostredí otvorených a konkurenčných trhov táto smernica

vymedzuje minimálny súbor služieb špecifikovanej kvality, ku ktorým majú všetci koncoví užívatelia prístup za prijateľné ceny, na základe špecifických vnútroštátnych podmienok, bez deformácie hospodárskej súťaže. …“

5 Kapitola IV uvedenej smernice, nazvaná „Záujmy a práva koncových užívateľov“, obsahuje okrem iného článok 20 tejto smernice, ktorý stanovuje:

„1. Členské štáty zabezpečia, aby spotrebitelia a ďalší koncoví užívatelia, ktorí si objednajú služby poskytujúce pripojenie k verejnej komunikačnej sieti a/alebo verejne dostupné elektronické komunikačné služby a ktorí si tak želajú, mali právo uzatvoriť zmluvu s jedným podnikom alebo viacerými podnikmi poskytujúcimi takéto pripojenie a/alebo služby. V uvedenej zmluve sa v jasnej, úplnej a ľahko prístupnej forme uvedú aspoň:

…

d) podrobnosti o cenách a tarifách vrátane prostriedkov, ktorými možno získať aktualizované informácie o všetkých platných tarifách a údržbárskych poplatkoch, ponúkané spôsoby platby a všetky rozdiely v nákladoch súvisiace so spôsobom platby;

…

2. Členské štáty zabezpečia účastníkom právo odstúpiť od zmluvy bez sankcií v prípade oznámenia úprav [zmien – *neoficiálny preklad*] zmluvných podmienok, ktoré navrhol podnik poskytujúci elektronické komunikačné siete a/alebo služby. Účastníci dostanú vopred primerané oznámenie minimálne mesiac pred takými zmenami a v rovnakom čase sú informovaní o svojich právach týkajúcich sa odstúpenia od takej zmluvy bez pokuty v prípade, že neakceptujú nové podmienky. Členské štáty zabezpečia, aby národné regulačné orgány mohli stanoviť formát uvedených oznámení.“

6 Podľa článku 21 ods. 1 tej istej smernice:

„Členské štáty zabezpečia, aby národné regulačné orgány mohli podnikom poskytujúcim verejné elektronické komunikačné siete a/alebo verejne dostupné elektronické komunikačné služby uložiť povinnosť uverejňovať transparentné, porovnateľné, primerané a aktuálne informácie o platných cenách a tarifách, o akýchkoľvek poplatkoch spojených s ukončením zmluvy a o štandardných podmienkach súvisiacich s prístupom k službám poskytovaným koncovým užívateľom a spotrebiteľom a s ich využívaním v súlade s prílohou II. Tieto informácie sa musia uverejniť v jasnej, zrozumiteľnej a ľahko dostupnej podobe. Národné regulačné orgány môžu stanoviť ďalšie požiadavky týkajúce sa spôsobu, akým sa predmetné informácie majú uverejňovať.“

Rakúske právo

7 Ustanovenia § 25 zákona o telekomunikáciách z roku 2003 (Telekommunikationsgesetz 2003, BGBl. I, 70/2003, ďalej len „telekomunikačný zákon“) znejú takto:

„1. Prevádzkovatelia komunikačných sietí a služieb sú povinní vypracovať všeobecné obchodné podmienky, v ktorých budú vymedzené okrem iného ponúkané služby a pravidlá určovania poplatkov za tieto služby. Všeobecné obchodné podmienky a pravidlá určovania poplatkov musia byť pred začatím poskytovania služieb oznámené regulačnému orgánu a vhodným spôsobom zverejnené.

2. Zmeny všeobecných obchodných podmienok a pravidiel určovania poplatkoch je potrebné pred nadobudnutím ich platnosti oznámiť regulačnému orgánu a vhodným spôsobom ich zverejniť. Pre zmeny, ktoré účastníkom neprinášajú výhradne výhody, platí dvojmesačná lehota na oznámenie a zverejnenie. Ustanoveniami tohto zákona nie sú dotknuté ustanovenia zákona o ochrane spotrebiteľa…, ani občianskeho zákonníka.

3. Podstatný obsah zmien, ktoré spotrebiteľovi neprinášajú výhradne výhody, je potrebné oznámiť účastníkovi najneskôr mesiac pred nadobudnutím ich platnosti písomne, napríklad označením na pravidelne vystavovanej faktúre. Zároveň je potrebné upozorniť účastníka na okamih nadobudnutia platnosti týchto zmien a na to, že až do tohto okamihu je oprávnený odstúpiť od zmluvy bez toho, aby mu vznikli dodatočné náklady. … Zmeny všeobecných obchodných podmienok a ustanovení o poplatkoch prevádzkovateľov komunikačných sietí a služieb, ktoré sú nevyhnutné výlučne v dôsledku nariadenia vydaného regulačným orgánom na základe tohto ustanovenia a ktoré neprinášajú užívateľom výhradne výhody, neoprávňujú účastníka na odstúpenie od zmluvy bez sankcií.

…

5. Ustanovenia o poplatkoch musia obsahovať aspoň:

…

(2) údaje o spôsoboch, ktorými je možné získať aktuálne informácie o všetkých uplatňovaných sadzbách a poplatkoch za prevádzku a údržbu,

…“

8 Spolkový zákon o štatistických údajoch z roku 2000 (Bundesstatistikgesetz 2000, BGBl. I, 163/1999) stanovuje, že Rakúsky štatistický úrad (Statistik Österreich), je poverený okrem iného zostavovaním indexov spotrebiteľských cien.

Spor vo veci samej a prejudiciálna otázka

9 Združenie je podľa rakúskych právnych predpisov oprávnené podávať žaloby o zdržanie sa používania všeobecných obchodných podmienok, ktoré sú v rozpore so zákonnými zákazmi alebo dobrými mravmi.

10 Spoločnosť A1 Telekom Austria, poskytovateľ telekomunikačných služieb v Rakúsku, používa všeobecné obchodné podmienky vo svojich vzťahoch so spotrebiteľmi.

11 Tieto obchodné podmienky okrem iného stanovujú, že „ak je v ustanoveniach o poplatkoch alebo v individuálnej dohode dojednaná indexácia“, potom „A1 [Telekom Austria] je oprávnená zvýšiť poplatky na nasledujúci kalendárny rok v súlade so zvýšením ročného indexu spotrebiteľských cien“ a súčasne je „povinná zohľadniť zníženie [tohto] indexu a znížiť uvedené poplatky v súlade so znížením indexu. A1 [Telekom Austria] písomne informuje zákazníkov o týchto zmenách“.

12 V zmysle uvedených všeobecných obchodných podmienok „ak… nie sú zákazníci zmenami výhradne zvýhodnení, oznámi A1 [Telekom Austria]… tieto zmeny – pokiaľ by tieto zmeny nemali platiť iba pre budúcich zákazníkov – dva mesiace pred nadobudnutím ich platnosti. Podstatný obsah… zmien, ktorými zákazníci nie sú výhradne zvýhodnení… sa oznámi… zákazníkovi písomne, napríklad označením na faktúre, a to najneskôr mesiac pred nadobudnutím ich platnosti. Oznámenie o podstatnom obsahu zmien zahŕňa poučenie o práve odstúpiť od zmluvy bez sankcií a o výpovednej lehote.“

13 Uvedené všeobecné obchodné podmienky navyše stanovujú, že „úpravy poplatkov na základe dohodnutej indexácie neoprávňujú na mimoriadne odstúpenie od zmluvy“.

14 Združenie podalo na Handelsgericht Wien (Obchodný súd, Viedeň) žalobu, v ktorej požadovalo, aby sa A1 Telekom Austria zdržala používania spomenutých doložiek vo všeobecných obchodných podmienkach.

15 Podľa názoru združenia môže byť totiž zvýšenie poplatkov zo strany spoločnosti A1 Telekom Austria zákonné iba v vtedy, ak sa spotrebiteľovi v tejto súvislosti poskytne mimoriadne právo odstúpiť od zmluvy.

16 Po tom, čo Handelsgericht Wien (Obchodný súd, Viedeň) vyhovel žalobe združenia rozsudkom z 25. októbra 2012, A1 Telekom Austria napadla tento rozsudok odvolaním na Oberlandesgericht Wien (Vyšší spolkový súd, Viedeň).

17 Oberlandesgericht Wien (Vyšší spolkový súd, Viedeň) rozsudkom zo 16. mája 2013 čiastočne zmenil uvedený rozsudok. Tak združenie, ako aj A1 Telekom Austria, podali proti tomuto rozsudku Oberlandesgericht Wien opravný prostriedok „Revision“ na vnútroštátny súd.

18 Keďže sa Oberster Gerichtshof (Najvyšší súd) domnieval, že rozhodnutie sporu vo veci samej závisí od výkladu ustanovení smernice 2002/22, rozhodol konanie prerušiť a položil Súdnemu dvoru túto prejudiciálnu otázku:

„Je právo účastníkov ‚v prípade oznámenia zmien zmluvných podmienok‘ odstúpiť od zmluvy bez sankcií, ktoré je upravené v článku 20 ods. 2 smernice 2002/22, priznané aj pre prípad, že sa úprava poplatkov odvodzuje od zmluvných podmienok, ktoré už pri uzatvorení zmluvy predpokladajú, že v budúcnosti má dôjsť k úprave (zvýšeniu/zníženiu) poplatkov v závislosti od zmien objektívneho indexu spotrebiteľských cien, ktorý odzrkadľuje vývoj hodnoty peňazí?“

O prejudiciálnej otázke

19 Svojou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa má článok 20 ods. 2 smernice 2002/22 vykladať v tom zmysle, že úprava poplatkov za poskytovanie služieb týkajúcich sa elektronických telekomunikačných sietí a služieb, ktorá sa vykoná na základe doložky o úprave poplatkov obsiahnutej vo všeobecných obchodných podmienkach uplatňovaných spoločnosťou poskytujúcou tieto služby – pričom táto doložka stanovuje, že uvedená úprava závisí od objektívneho indexu spotrebiteľských cien zostaveného verejným orgánom – predstavuje „zmenu zmluvných podmienok“ v zmysle tohto ustanovenia, ktorá by priznávala užívateľovi právo odstúpiť od zmluvy bez sankcií.

20 Na úvod treba uviesť, že cieľom smernice 2002/22 je vytvoriť harmonizovaný regulačný rámec, ktorý by v oblasti elektronických komunikácií zaručoval poskytovanie univerzálnej služby, t. j. minimálneho súboru služieb všetkým koncovým užívateľom za prijateľné ceny. Podľa článku 1 ods. 1 tejto smernice je jedným z jej cieľov zaručiť dostupnosť kvalitných verejne prístupných služieb v celej Európskej únii prostredníctvom účinnej hospodárskej súťaže a výberu (pozri v tomto zmysle rozsudok Base a i., C-389/08, EU:C:2010:584, bod 32, ako aj citovanú judikatúru).

21 Ustanovenia kapitoly IV smernice 2002/22 sú zamerané na ochranu záujmov a práv koncových užívateľov.

22 V odôvodnení 30 tejto smernice normotvorca Únie uviedol, že zmluvy týkajúce sa služieb poskytujúcich pripojenie k verejnej komunikačnej sieti alebo verejne dostupných elektronických komunikačných služieb sú významným nástrojom užívateľov a zákazníkov slúžiacim na zabezpečenie minimálnej úrovne transparentnosti informácií a právnej istoty. V odôvodnení 49 tejto smernice

normotvorca rovnako poukázal na tarifnú transparentnosť pre spotrebiteľov. Práve v tomto kontexte článok 20 ods. 1 písm. d) uvedenej smernice stanovuje, že v uvedenej zmluve sa v jasnej, úplnej a ľahko prístupnej forme uvedú okrem iného podrobnosti o cenách a tarifách vrátane prostriedkov, ktorými možno získať aktualizované informácie o všetkých platných tarifách a poplatkoch za prevádzku.

23 Ďalej podľa článku 21 ods. 1 smernice 2002/22 členské štáty zabezpečia, aby národné regulačné orgány mohli podnikom prevádzkujúcim verejné elektronické komunikačné siete a/alebo verejne dostupné elektronické komunikačné služby uložiť povinnosť zverejňovať transparentné, porovnateľné, primerané a aktuálne informácie o platných cenách a tarifách, o akýchkoľvek poplatkoch spojených s ukončením zmluvy a o štandardných podmienkach súvisiacich s prístupom k službám poskytovaným uvedenými podnikmi koncovým užívateľom a spotrebiteľom. Tieto informácie sa musia uverejniť v jasnej, úplnej a ľahko dostupnej podobe.

24 Článok 20 ods. 2 tejto smernice navyše ukladá členským štátom povinnosť zabezpečiť účastníkom právo odstúpiť od zmluvy bez sankcií v prípade oznámenia zmien zmluvných podmienok, ktoré navrhol podnik poskytujúci elektronické komunikačné služby. Členské štáty musia zabezpečiť, aby účastníci boli informovaní v rozumnom čase, najneskôr mesiac pred takými zmenami, a aby v rovnakom čase boli informovaní o práve odstúpiť od zmluvy bez sankcií v prípade, že neakceptujú nové podmienky.

25 S ohľadom na tieto ustanovenia je potrebné poukázať na to, že normotvorca Únie uznal, že podniky poskytujúce elektronické komunikačné služby môžu mať legitímny záujem na úprave cien a poplatkov za svoje služby (pozri analogicky rozsudok RWE Vertrieb, C-92/11, EU:C:2013:180, bod 46).

26 Z návrhu na začatie prejudiciálneho konania a z položenej otázky v prejednávanej veci vyplýva, že sporná doložka obsiahnutá vo všeobecných obchodných podmienkach spoločnosti A1 Telekom Austria stanovuje, že úprava poplatkov je závislá od objektívneho indexu spotrebiteľských cien v kalendárnom roku zostavovaného vereným orgánom, ktorým je Rakúsky štatistický úrad.

27 Z toho vyplýva, že keďže sa takto zmluvne stanovená úprava poplatkov opiera o zrozumiteľnú, presnú a verejne prístupnú metódu indexácie, ktorá vyplýva z rozhodnutí a mechanizmov vo verejnej oblasti, nemôže stavať koncových užívateľov do odlišnej situácie, akou je situácia vyplývajúca zo zmluvy, ktorej obsah sa riadi všeobecnými obchodnými podmienkami obsahujúcimi spornú doložku.

28 V dôsledku uvedeného úpravu poplatkov, vykonanú uvedeným spôsobom, nemožno kvalifikovať ako zmenu zmluvných podmienok v zmysle článku 20 ods. 2 smernice 2002/22.

29 Vzhľadom na predchádzajúce úvahy je potrebné na položenú otázku odpovedať tak, že článok 20 ods. 2 smernice 2002/22 sa má vykladať v tom zmysle, že úprava poplatkov za poskytovanie služieb týkajúcich sa elektronických telekomunikačných sietí a služieb, ktorá sa vykoná na základe doložky o úprave poplatkov obsiahnutej vo všeobecných obchodných podmienkach uplatňovaných spoločnosťou poskytujúcou tieto služby – pričom táto doložka stanovuje, že uvedená úprava závisí od objektívneho indexu spotrebiteľských cien zostaveného verejným orgánom, – nepredstavuje „zmenu zmluvných podmienok“ v zmysle tohto ustanovenia, ktorá by priznávala užívateľovi právo odstúpiť od zmluvy bez sankcií.

O trovách

30 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdnym dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (štvrtá komora) rozhodol takto:

Článok 20 ods. 2 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2002/22/ES zo 7. marca 2002 o univerzálnej službe a právach užívateľov týkajúcich sa elektronických komunikačných sietí a služieb (smernica univerzálnej služby), zmenenej a doplnenej smernicou Európskeho parlamentu a Rady 2009/136/ES z 25. novembra 2009, sa má vykladať v tom zmysle, že úprava poplatkov za poskytovanie služieb týkajúcich sa elektronických telekomunikačných sietí a služieb, ktorá sa vykoná na základe doložky o úprave poplatkov obsiahnutej vo všeobecných obchodných podmienkach uplatňovaných spoločnosťou poskytujúcou tieto služby – pričom táto doložka stanovuje, že uvedená úprava závisí od objektívneho indexu spotrebiteľských cien zostaveného verejným orgánom, – nepredstavuje „zmenu zmluvných podmienok“ v zmysle tohto ustanovenia, ktorá by priznávala užívateľovi právo odstúpiť od zmluvy bez sankcií.

Podpisy